

Lokale rekenkamers, onderzoek en methode

door **Necker**

De zomer staat voor de deur. Een mooi moment om te reflecteren op de uitgevoerde onderzoeken en het onderzoeksprogramma 2023 nog eens tegen het licht te houden. In deze nieuwsbrief een onderzoek dat zich richt op de levenswereld van inwoners, en deze centraal stelt, en een onderzoek over een bedrijfsmatige samenwerking in de gemeente Diemen. Twee aspecten van het werk van rekenkamers. Daarnaast een korte reflectie op onderzoeksmethodiek, met inspiratie voor ander type rekenkameronderzoek. Ik wens iedereen een fijne zomer.

Met vriendelijke groet,

Lauryan Bakker
Manager onderzoeksteam en mede-eigenaar
lauryan@necker.nl | 06 175 89183

Laatste kans; DoeMee-onderzoek naar armoede en sociale ongelijkheid

Al vanaf de start van ons – bijna 20-jarige - bestaan voeren wij DoeMee-onderzoek uit. Het concept is simpel en doeltreffend: het onderzoek heeft een vaste opzet waaraan verschillende rekenkamers meedoen. Hierdoor kunnen vergelijkingen tussen gemeenten worden gemaakt. Alle gemeenten krijgen een eigen, zelfstandig uitgevoerd onderzoek en rapportage en deelname aan een gezamenlijk intervisiemoment om met en van elkaar te leren onder leiding van experts van de Universiteit Utrecht.

Opzet en achtergrond

Inflatie, energiearmoede, ongelijkheid en woonproblematiek. Armoede en ongelijkheid in de samenleving zijn momenteel actuele politiek en maatschappelijk onderwerpen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) heeft in maart 2023 [een studie gepubliceerd](#) naar eigentijdse ongelijkheid.

Uit de studie komt onder meer naar voren dat eigentijdse ongelijkheid niet alleen voortkomt uit koopkrachtproblemen en armoede, maar samenhangt met ongelijkheid in

andere hulpbronnen zoals sociaal en economisch kapitaal. Volgens het SCP liggen er kansen voor de overheid om dit actiever tegen te gaan. Zo kan de overheid specifiek beleid voeren dat hulpbrontekorten aanvult of aanpassingen doorvoeren in instituties en systemen. Daarbij is vooral de lokale overheid aan zet.

In het DoeMee-onderzoek 2023 toetsen we de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid van uw gemeente op het gebied van economische (o.a. werkgelegenheid, inkomen en woningbezit) en sociale ongelijkheid (toegang en bereik van regelingen, sociaal vangnet en wijkenbeleid). Dit doen we door middel van:

- een beleidsanalyse;
- gesprekken met ervaringsdeskundigen en 'vindplekken' en;
- het volgen van zogeheten 'klantreizen' van inwoners die voor hulp aankloppen bij de gemeente.

Daarnaast beschikken wij samen met onderzoeksbureau Citisens over een rijke set met kwantitatieve onderzoeksdata over de economische en sociale positie van inwoners.

In overleg met de rekenkamer is het mogelijk het onderzoek op de lokale context te laten aansluiten. Bijvoorbeeld met een raadsgesprek over politieke/maatschappelijke doelstellingen op het gebied van armoede en kansenongelijkheid, een focus op specifieke wijken of gesprekken 'op straat' met inwoners.

Meedoen?

Het gezamenlijke intervisiemoment zal dit najaar plaatsvinden. Gemeenten die starten voor de zomer kunnen hieraan deelnemen en hebben nog voor het einde van het jaar het rapport in handen. Het onderzoek is modulair opgebouwd en start vanaf 18.500,- euro.

Interesse? Vraag via de website vrijblijvend de onderzoeksopzet met offerte op of neem contact op met [Robert Klaassen](mailto:robert@necker.nl) via 06-19920550 of robert@necker.nl voor meer informatie.

[Vraag een offerte aan](#)

Onderzoek naar samenwerkingsverbanden; grip op doorontwikkeling

Hoe houd je als gemeenteraad grip op de uitvoering van gemeentelijke taken door een samenwerkingsverband? Die vraag stond centraal in het rekenkameronderzoek dat we voor de rekenkamer Diemen uitvoerden naar uitvoeringsorganisatie Duo+. De wereld om ons heen wordt steeds complexer en er wordt steeds meer in grotere verbanden dan het lokale georganiseerd. Het is dus niet zo gek dat raadsleden aangaven meer inzicht te willen in de uitvoering door Duo+.

Duo+ werkt voor de gemeenten Ouder-Amstel, Diemen en Uithoorn. Duo+ voert taken uit op het gebied van onder andere interne bedrijfsvoering, het beheer van de openbare ruimte en uitvoeringstaken in het klantcontact. In het onderzoek is gekeken naar de uitvoering van de taken die Diemen afneemt. De rekenkamer concludeerde dat Duo+ verbeteringen op kosten en kwaliteit en het verminderen van de kwetsbaarheid van bedrijfsvoering mogelijk maakt. Tegelijkertijd constateerde de rekenkamer enkele kwetsbaarheden op verschillende deelterreinen. De rekenkamer beval het college aan om een plan van aanpak te maken om de uitvoering op deze onderdelen te verbeteren.

De rekenkamer beval daarnaast aan om de strategische informatiepositie van de raad ten opzichte van Duo+ te vergroten. Bijvoorbeeld door het college aparte voortgangsrapportages voor de raad op te laten stellen, waarin op strategisch niveau wordt aangegeven hoe de Duo+ zich als geheel en op deeltaakniveau ontwikkelt en welke mogelijkheden er voor de raad zijn om (bij) te sturen (bijvoorbeeld in de vorm van scenario's). Ook kan er bijvoorbeeld jaarlijks een informatiebijeenkomst voor de raad worden georganiseerd over de voortgang. De rekenkamer beval tenslotte aan om over twee jaar opnieuw met het college in gesprek te gaan over de rolinvulling van de raad en de informatiebehoefte van de raad.

[Lees het hele rapport hier.](#)

Onderzoek doen naar samenwerkingsverbanden is niet nieuw. Rekenkamers proberen gemeenteraden al jaren te ondersteunen in hun controlerende (en ook kaderstellende) taak als het gaat om verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen. Necker ondersteunt veel rekenkamers in onderzoek doen naar verbonden partijen en samenwerkingsverbanden. Meer weten over hoe we uw rekenkamer(commissie) kunnen helpen? Neem contact op met [Robert Klaassen](#) via robert@necker.nl of 06 199 20 550.

Methodologie in rekenkameronderzoek; een alternatieve aanpak

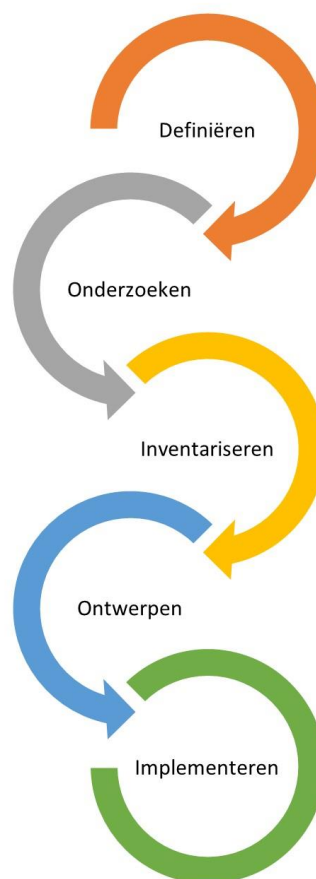
De meeste rekenkameronderzoeken zijn traditioneel opgebouwd met een normenkader, dossieronderzoek, interviews en het schrijven van een rapportage met conclusies en aanbevelingen. Het valt daarom extra op als een rekenkamer ervoor kiest om een ander type onderzoek uit te voeren. Hieronder schetsen wij kort enkele mogelijkheden voor bijzonder onderzoek.

Vanuit de inwoner naar beleid, in plaats van andersom. In het sociaal domein is het altijd belangrijk om het perspectief van de inwoner, of cliënt, mee te nemen in het onderzoek. In enkele gevallen kan het zelfs nuttig zijn om de ervaringen van de inwoner centraal te stellen. Een goede manier om dit te doen is door het opstellen van persona's en het doorlopen van 'klantreizen'. Het onderzoeken van klantreizen is gericht op het doorlopen van het gehele dossier van de inwoner, inclusief alle stappen die de inwoner heeft moeten zetten en de lijntjes die in de ambtelijke organisatie zijn gelegd. In de rapportage kunnen deze ervaringen, geanonimiseerd, worden weergegeven in de vorm van persona's om aan de raad te illustreren hoe inwoners de gemeentelijke processen

ervaren. Dit is een perfecte manier om de integraliteit van het sociaal domein te onderzoeken omdat niet de beleidswerkelijkheid centraal staat, maar de praktijk van de inwoner.

Vanuit verschillende perspectieven. Bij ingewikkelde reconstructies, bijvoorbeeld bij grote projecten, is het vaak lastig om het hele veld te overzien. Er zijn veel partijen betrokken, uiteenlopende specialismen en talloze belanghebbenden. Om deze situatie systematisch te doorgronden en verklaren, is een meervoudige perspectievenanalyse vaak een passende manier. Door de gereconstrueerde feiten te analyseren vanuit verschillende perspectieven komen verschillende, maar aanvullende typen verklaringen aan het licht. Deze verklaringen laten zich vertalen in lessen voor de toekomst. In reconstructieonderzoeken van grote bouwprojecten zijn vaak in ieder geval een financieel perspectief, een organisatieperspectief en een politiek-bestuurlijk perspectief te onderscheiden. Door te forceren dat alle perspectieven aan bod komen, is de kans groter dat het hele veld wordt overzien.

Waarderend onderzoek. Een heel ander perspectief op onderzoek brengt de methode van waarderend onderzoek (appreciative inquiry). Waarderend onderzoek stelt leren van het verleden, het ontwikkelen van successen, het benutten van krachten en het delen van waarden centraal. Het legt de nadruk op het gewenste resultaat en richt zich op de sterke punten van een organisatie, in plaats van op tekortkomingen. Het vraagt: wat willen we wel? Hoewel het onderzoek en de bevindingen kritisch kunnen zijn en problemen kunnen benoemen, is de bewuste focus gericht op ontwikkeling en oplossingen. Dat past bij een moderne rekenkamer, die ook wil meedenken met raad, college en organisatie om het beleid beter te maken. Necker heeft hiervoor een eigen methode ontwikkeld die hieraan kan bijdragen. Wil je hier meer over weten, neem vooral contact op. Als u meer wilt weten over de onderzoeksmethode dan heeft de NVRR op haar [wiki](#) een hele pagina geweid aan waarderend onderzoeken.

Kortom, niet elk onderzoek hoeft een traditioneel rekenkameronderzoek te zijn. Wilt u meer weten over bijzondere rekenkameronderzoeken, met een stevig theoretisch kader? Neem dan contact op met dr. [Sabine van Zuydam](#) via sabine@necker.nl of 06-33049468.

Op de hoogte blijven van alle ontwikkelingen bij Necker?

In een bedrijfsbrede Necker nieuwsbrief delen we maandelijks nieuws, kennis, vacatures en aankomende evenementen. [Inschrijven kan hier](#).

Deze mail is verzonden aan raadsgriffie@lingewaard.nl.
[Uitschrijven kan hier](#)